

8 Μαρτίου 2022

Αναμνήσεις για λίγους: Πώς λέγονταν παλιά οι γειτονιές της Αθήνας;

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα / Κοινωνιολογικά (κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα)

Πού βρίσκονταν τα Κατσικάδικα; Πώς λέγονται σήμερα οι Κουκουβάουνες; Πού είναι το Τουρκολίμανο και ποια γειτονιά γνωρίζουν οι κάτοικοι της και ως Μαγκουφάνα; Ακολουθήστε μας, σε μια βόλτα στα παλιά τοπωνύμια των περιοχών της Αθήνας.

Κατσικάδικα: Στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ακόμα σχεδιαζόταν η Πλατεία

Δεξαμενής, το Κολωνάκι αποκαλούνταν Κατσικάδικα, και βόρεια της πλατείας δεν υπήρχαν παρά καλύβες βοσκών. Τα κατσικάκια τους, μάλιστα, έφαγαν –στην κυριολεξία– την πρώτη απόπειρα δεντροφύτευσης του Λυκαβηττού.

Κουκουβάουνες: Λεγόταν η σημερινή Μεταμόρφωση, πριν η μανία να καταργήσουμε τα αρβανίτικα τοπωνύμια «χτυπήσει» την Αττική, και γίνουν τα Λιόσια Ίλιον, η Χασιά Φυλή, το Μενίδι Αχαρνές και το Λιόπεσι Παιανία.

Λοιμικό: Ήταν το Ελληνικό μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα. Αν δεν το μαντέψατε, το όνομα προέρχεται από ένα λοιμοκαθαρτήριο που υπήρχε στην περιοχή.

Μαγκουφάνα: «Θύμα» κι αυτή της από-αρβανιτοποίησης των αττικών τοπωνυμίων, άλλαξε το όνομά της σε Πεύκη με διάταγμα που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το 1960.

Μπραχάμι: Εντάξει, αυτό το ξέρετε –κυρίως επειδή οι παλαιότεροι κάτοικοι του Αγίου Δημητρίου και της Δάφνης αποκαλούν ακόμα έτσι τη γειτονιά τους.

Τουρκολίμανο: Κι αυτό θα το έχετε ακουστά, αν γνωρίζετε έστω και έναν Πειραιώτη άνω των 40. Είναι το Μικρολίμανο του Πειραιά, που κάποια στιγμή αποφασίσαμε πως παραέχει πολλά τούρκικα τοπωνύμια. Το Πασαλιμάνι έμεινε, το Τουρκολίμανο έφυγε.

Κακοσάλεσι: «Στου σπιτ' στου Κακοσάλεσ' δε ματαξαναγυρνώ» τραγουδούσε ο Γιάννης Μηλιώκας τότε που η Αυλώνα αποκαλούνταν ακόμα από τους γηραιότερους κατοίκους της με το όνομα που είχε ως το 1927 –και το οποίο σήμαινε «κακό πέρασμα», επειδή το ορμητήριο των κλεφτών εκεί δυσκόλευε το πέρασμα των Οθωμανών.

Βουρλοπόταμος: Είναι η σημερινή Αμφιθέα, του Παλαιού Φαλήρου, η οποία τότε δανειζόταν το όνομά της από το ρέμα που την διέσχιζε.

Λεβί: Ένα από τα πιο άγνωστα παλιά τοπωνύμια της Αθήνας, το εβραϊκό Λεβί έγινε αργότερα επίθετο –ο Δημήτρης Λεβής ήταν ο τελευταίος ιδιοκτήτης της αγροικίας στον Ελαιώνα, που δάνειζε το όνομά της στην γειτονιά γύρω της.

Αλώνια: Λεγόταν το Θησείο μέχρι και τα πρώτα χρόνια της ανεξάρτητης Αθήνας –τότε που εκπονήθηκε το πρώτο σχέδιο πόλης, από τους Κλεάνθη και Σάουμπερτ. Υπήρχαν όντως αλώνια στην πλατεία έξω από τον σταθμό του ηλεκτρικού, τα οποία μάλιστα σημειώνονται στα σχέδια των Κλεάνθη και Σάουμπερτ.

Δουργούτι: Απλούστερα γνωστό και ως «τα προσφυγικά του Νέου Κόσμου», είναι η γειτονιά πίσω από το Intercontinental της λεωφόρου Συγγρού. Θα την αναγνωρίσετε εύκολα από τις γιγάντιες εργατικές πολυκατοικίες που χτίστηκαν την δεκαετία του '60, για να αντικαταστήσουν τα (άνευ αποχετεύσεως, νερού και ρεύματος) παραπήγματα που στέγαζαν από το 1922 τους πρόσφυγες από τη Σμύρνη. Μια πολύ ωραία φωτογραφική βόλτα στο Δουργούτι έχει εδώ το blog του Πιγκούνου.

Γεράνι: Αυτό που οι περισσότεροι εξ ημών αποκαλούμε «τα δρομάκια κάτω από την Ομόνοια», και πιο συγκεκριμένα το τρίγωνο που περικλείουν οι οδοί Επικούρου, Ευριπίδου, Αθηνάς και Πειραιώς. Πήρε το όνομά του από τους μικρούς γερανούς που χρησιμοποιούσαν οι παλιοί Αθηναίοι για να αντλούν νερό από τα πηγάδια που βρίσκονταν εδώ.

Χαυτεία: «Δεν ζη κανείς εις τας Αθήνας αν δεν περνά μίαν τουλάχιστον ώραν την ημέραν εις τα Χαυτεία» γράφει ο Γρηγόριος Ξενόπουλος στην «Εφημερίς» τον Ιούλιο του 1913. Η γειτονιά που πήρε το όνομά της από το καφενείο του Ιωάννη Χάφτα (και άρα έπρεπε να γράφεται Χαφτεία, αντί του Χαυτεία που επικράτησε) αντιστοιχεί αρχικά στα τετράγωνα της Πατησίων από την οδό Βερανζέρου μέχρι τη Σταδίου. Σήμερα, το όνομα χρησιμοποιείται για το κομμάτι της Αιόλου ανάμεσα στην Πανεπιστημίου και τη Σταδίου (ή, για να το θέσουμε απλούστερα, τα τετράγωνα γύρω από το καφεκοπτείο του Λουμίδη).

Τζιτζιφιές: Η γειτονιά που παλιότερα λεγόταν «Αράπικα» απλώνεται εκεί όπου η Παραλιακή διασταυρώνεται με την λεωφόρο Θησέως. Πήρε το όνομά της από τα ομώνυμα δέντρα που φύτευαν στην γειτονιά -η οποία κάποτε ήταν ολόκληρος συνοικισμός: το 1955 είχε 2.843 κατοίκους. Υπήρξε θρύλος τη δεκαετία του '70 για τα νυχτερινά κέντρα όπως η Νοσταλγία.

Αέρηδες: Κι όμως, είναι και επίσημα όνομα γειτονιάς -το ποιας γειτονιάς υποθέτουμε το μαντεύετε εύκολα: εκείνης γύρω από το Λουτρό των Αέρηδων. Τόσο επίσημα, που αναφέρεται και στο Google Map της Αθήνας. Κατά την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα, εδώ ήταν το κέντρο της πόλης, με την κεντρική αγορά και τον στρατώνα όπου στρατοπέδευε ο βαυαρικός στρατός. Το 1904 με Βασιλικό Διάταγμα «περί αλλαγής ονομάτων τοποθεσιών» η γειτονιά μετονομάσθηκε σε συνοικία Αδριανού, όνομα που δεν επικράτησε ποτέ.

Σούρμενα: Είναι η γειτονιά του Ελληνικού πάνω από την λεωφόρο Βουλιαγμένης. Πήρε το όνομά της από τους πρόσφυγες από την Σούρμενα του Πόντου που

εγκαταστάθηκαν εδώ το 1922.

Θυμαράκια: Η γειτονιά γύρω από την ομώνυμη πλατεία, η οποία είναι επίσημα γνωστή ως πλατεία Αθανασίου Διάκου. Βρίσκεται ανάμεσα στα Σεπόλια, τον Λόφο Σκουζέ και την Πλατεία Αμερικής, κάτω από τις γραμμές του τραίνου.

Μυκονιάτικα: Τι νομίζατε, ότι υπάρχουν μόνο «Αναφιώτικα»; Τα Μυκονιάτικα είναι γειτονιά των Αγίων Αναργύρων, πολύ κοντά στη λεωφόρο Κηφισού. Υποθέτουμε ότι περιττεύει να εξηγήσουμε από πού πήραν το όνομά τους.

Γούβα: Είναι η «γούβα» ανάμεσα στις λεωφόρους Ηλιουπόλεως και Βουλιαγμένης. Αν έχετε κατέβει από το Παγκράτι την Υμηττού με κατεύθυνση προς Νέο Κόσμο, σίγουρα μπορείτε να μαντέψετε από πού πήρε το όνομά της.

Μπύθουλας: Μπούθουλα ή Μπύθουλα ονόμαζαν οι παλιοί Αθηναίοι μια γειτονιά του Κολωνού, όπου λίκνιζαν στάσιμα νερά σε ξεροπόταμο. Το όνομα της γειτονιάς όπου έμενε η Μαντάμ Σουσού κάνει ωραία ηχητική αντίθεση με τον Βούθουλα, τη γειτονιά δίπλα στην Αγία Φωτεινή. Σε αντίθεση με τον Μπύθουλα, τα νερά του Βούθουλα ήταν τρεχούμενα: Εκεί βρισκόταν μια λιμνούλα στα νερά της οποία κατέληγε ένας μικρός καταρράκτης. Η λαϊκή φράση «ο Βούθουλας κι ο Μπούθουλας» χρησιμοποιούταν για να εκφράσει διαφορετικότητα –όπως λέμε «λαός και Κολωνάκι».

Πηγή: Ηρώ Κουνάδη, [in2life](#)

Βατραχονήσι: Ήταν νησί του ποταμού Ιλισού, στη σημερινή ομώνυμη συνοικία του Παγκρατίου στην Αθήνα. Αποτελούσε μια κατάφυτη επίπεδη λωρίδα γης ανάμεσα στις δύο όχθες του ποταμού που διασχίζει σήμερα υπόγεια τη πόλη.[1] Το Βατρανονήσι εκτεινόταν από το Ολυμπιακό Κολυμβητήριο του Ζαπείου μέχρι το Προεδρικό Μέγαρο. Η ευρύτερη περιοχή σήμερα είναι γνωστή ως Μετς. Στη νησίδα αυτή, υπήρχαν ιερά της αρχαιότητας και χριστιανικοί ναοί. Στα νεότερα χρόνια η περιοχή ήταν αδόμητη, μέχρι περίπου τη δεκαετία του 1870 που κατασκευάστηκε το θέατρο του “Παραδείσου”, το πρώτο θέατρο στην Αθήνα, ενώ αργότερα λειτούργησαν καφωδεία.

Το νησί σήμερα δεν υπάρχει καθώς ο Ιλισός έχει καλυφθεί στο μεγαλύτερο μήκος του. Τα έργα κάλυψης του ποταμού ξεκίνησαν λίγο πριν την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, κατά την διάρκεια της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά, αρχικά στο βόρειο τμήμα του, και έπειτα το υπόλοιπο τμήμα στα μέσα του 20ου αιώνα από διάφορες κυβερνήσεις.

Ποδαράδες: Ήταν το όνομα μιας σημαντικής βυζαντινής οικογένειας, η οποία

κατείχε τα κτήματα της περιοχής, και η περιοχή αυτή ήταν τεράστια. Έτσι, όποιος πήγαινε εκεί έλεγε «πάω στην περιοχή των Ποδαράδων», και με την πάροδο του χρόνου έγινε «πάω στους Ποδαράδες». Σημερινή ονομασία Νέα Ιωνία.

Πηγή: apotis4stis5.com